کوردی پاش شکست ... هەنگاوی چ بنێت!؟

ئەنوەری ڕەشی عەولا
فینلاند
anwarrashyawla@yahoo.ca

بیرکردنەوە پێیە، نەبوونی پێ هەڕەشەیە لە هەنگاونان.. هەنگاویش لە خۆیدا هێزێکە؛ ئیرادە بۆ چارەنووسی خۆی دروستیدەکات ! چارەنووس.. پێی دووەمەو، لەدووی هەنگاوی یەکەم کە (بیرکردنەوەیە) هەڵدەگیرێت. نەبوونی هەریەکێک لەو ڕەگەزانەی (بیرکردنەوە و چارەنووسە) ئیفلیجیەک پایەدار دەکات، کە لە نزیکماوەدا مانای ئیفلیجی وجودی دەگەیێنێت، لەبەرئەوەی وجودێکی ئیفلیج توانای تێپەڕاندنی خۆی لە دەست خۆیدا نیە ، چونکە ماهیەتەکەی هەمیشە چاو لە دووی گوروژم و هیدایەتێکە لە دەرەوەی خۆیدا ، هەتا جوڵەی پێببەخشێت . واتا ئەویتر.. قەدەری ماهیەتیەکەیەتی، گەر کۆمەکی پێکرد ئەوا گەشبینە ،و ئەگەر نا ڕەشبینە! بەڵام نازانێت بە قەدەر مەزنی تان و پۆی ئیرادەکانی خۆیەتی.. قەدەریش وەڵامدەرەوەرەی خواستە مەزنەکانی دەبێت. دەرکنەکردنی ئالیەتەکانی ئەم میکانیزمەیە کوردی پاشکست کردووە و لەبری هەنگاو؛ خشۆکانە سنگەخشێ دەکات بە دوای ڕووداوەکاندا و، گلەیی لە دەست چەرخی چەپگەردکردنیش پاکانە و پاساوێک بووە بۆ خۆ پەڕاندنەوە لە لێپرسراوییەتەکانی؛ لەبەرامبەر پرۆژە مێژوویی و ئێتیکی و سیاسی و وجودییەکانی! ئەمەش گلەییکردن بووە لە ئۆبجێکت کە لەگەڵ سۆبجێکتدا یەکنایەتەوە، بۆیە لێرەدایە ماهیەتی سۆبجێکت شتێک نیە جگە لە وجودی ئۆبجێکت زیاتر. ئۆبجێکت سەنتەرە و سۆبجێکت پەراوێز؛ ئەمەش لە تۆتالیتارییەتی مارکسیەت و مەزهەبەوە(من ذهب علی طریق) بە میرات ماوەتەوە!
هەرئەم پرۆسەیەش وایکردووە ئیندیڤیدوالیزم لە فەرهەنگی کۆلێکتیڤیانەی ئێمەدا بوونی ڕاستەقینەی خۆی نەبێت و، تەنها و تەنها دەستی دووەم و سێبەری کۆلێکتیڤیەت بێ و هیچی تر!!

بۆ پێهاویشتنە مەرزی هەزارەی سێهەمینەوە هیوا قادر لە گۆڤاری ڕەهەند ژمارە 9-10 پرسیارێکی بۆ نێو زاکیرەی ئێمە وروژاند ،((تۆ ئەی ئەو مرۆڤەی کە شەڕی شوناسی کوردبوونی خۆت دەکەیت، ساڵی دووهەزار پێوەدانی دوا قاپییە لەسەر سەدەیەکی تر لە جەنگ و کوشتنی تۆ. تۆ بە خەون ونائومێدییەکانتەوە کە بەرەو هەزارەی سێهەمین دەچیت، چۆن لە خۆتدەدوێیت؟ هیوا قادر)) گەرچێ ئەم مەلەفە حەوت ساڵی بەسەردا چووە، کەچی ئیرادە هەر پاشکست و کوێر و کەڕ و لاڵە لە سنوری باوەخولێکانی خۆیدا. ئیرادەیەک کە دەشێ کۆبەندی وردەئیرادەکانی نێو خۆی بێت و ئۆرگانیزەبووی گشت ئەو ئیرادانە بێت کە لە یەکتر ناچن؛ لێ لە دواجاردا ئیرادەی نەتەوەیەک بن کە خۆی هەڵچنیبێ بە وردەئیرادەی وردە کلتورەکانی نێوهەناوی خۆی.. کە دەکاتە پرۆژەیەکی فرەڕەهەند بۆ جەستەی نەتەوە . جەستەیەکی قایم، دەرئەنجامی قایمی کۆئەندام و ئەندامەکانێتی کە بە هارمۆنیکیەتی نێوخۆیان ستراکتۆریەتی تەوەرە کراوەکانی خۆیان ڕۆدەنێن.

لێ حاڵی هەنوکە چۆنە و بۆ وەها دوبارەبوونەوەیەکی پڕگەڕەلاوژەی نەزۆکی بێشوناس و ڕونبوونەوەی چەمکی ئیرادەو بیرکردنەوە و هێز و قەدەر بەرقەرارە.. ؟ پێموایە ئەو ئاماژانەی باعیسی ئەوشکستیەن کە لەپەسا وەجاخکوێرییەکەی خۆی بەرهەمدەهێنێتەوە ،کورت و پوخت پێدەچێ ئەمە کێشە ئەسڵیەکە بێ؛ کەلەم وتارۆکەیەدا هێڵە گشتیەکانی هاتووە با چاوێکی پیابخشێنینەوە:

((بە خۆم نیە.. من ئیستێک دەکەم لەسەر ئەو گوزارە ڕاگوزارەی لەبان زمانم شین دەبێ و پێمدەڵێ: تۆ بڵێی پێش دووهەزار، مێژووی هەرەس و کەتن و کەوتنەکان بووبێتن، و دوای دووهەزار هەستانەوە بێت؟ بەو واتایەی ئێمە لە جوڵەی ڕاستەقینە

دابین لە بێئومێدییەوە بەرەو ئومێد،و لە بێخەونیەوە بەرەو خەونگاکان،و لە زیندانەکانەوە بەرەو گزنگەکانی ئازادی....!؟

تۆ بڵێی: بۆ پێکاندنی ئەوئامانجەی دەخوازم بیناسم و تەماهی لەگەڵ فەزا نادیارەکانی ڕۆحیدا بکەم ، ئەم دوو پرسیارە دەستگیرۆییم نەکەن؟!

یەکەم: دەمەوێ چیبکەم و چی بهێنمە دی؟

دووەم: لە واقیعدا چیدەکەم و ممارەسەکەم چۆنە؟

وێدەچێ هەر لە دەروازە بێشوناسەکانی ئەم ڕەوەندە بێوەڵامەوە بێت، بچمەوە سەر پرسیاری، ئەو گومان و کەڵکەڵە سەرەتاییەی کە بۆ منی بێشوناس و گومناو دەبێتە

ئەسڵێک. – داخوا کورد وەک نەتەوە و یەکەیەکی گشتی ((شوناسی مرۆڤی)) ی پێدراوە ؟ – داخوا کورد ((مافی مرۆڤ)) وەک تەنێکی تایبەتی زیندوو دەدا بە ((من))و ئیندیڤیدواڵیەتەکەم پێڕەوا دەبینێت؟

دەرهەق بە پرسیاری یەکەم، هێندەی ئەزموون و ڕاستیە باو و باڵادەستەکان لە ئاستە گڵۆباڵیەکەیدا(جیهانی)، نیشانی داوین .. بێسڵەمینەوە نەء! بۆ ئەوەی ڕەسمیانە بناسرێیت دەبێ شوناست سەر بە شوناسی ڕەسمی دەوڵەتە جەللادەکانت بێت.

ڕۆژهەڵاتناس و گەڕیدەکان و جاسوسەکان بە چ چاوێک تۆیان دیووە ،و بە چ میتۆدێک خوێندویانیتەتەوە و ناسیویانیت، وە بە چ ئەقڵیەتێک تێتگەیشتوون ،و بە چ زمانێک لە بارەتەوە ئاخاوتوون ؛ ئەوە دۆکۆمێنتی شوناسەکەتە!

لە پرسیاری دووەمیشدا، لەسەرئاستی لۆکاڵیدا(ناوخۆیی)، دەرهەق بە(تاک و تەنیا) کان هەر نەء! ئێمە لەو فرزەندانە دەچین کە لەلایەن ئەو باوکانەی دووچاری نەخۆشی کانیباڵیزم بوون ، خوراوین! لە هەر یەکێک لەو بوارانەدا(گڵۆباڵ و لۆکاڵی) نەناسراو و نەخوێندراوەم! هەنوکە بەپێی پێوانە گشتیەکان من لە نەبوون و مەحاڵدام، کەچی ((نەبوونناس)) و موسافیرەکانی ناو ((مەحاڵستەکان))یش نەیانناسیوم و ئێستاکەش نامناسن. بگرە مافی شێت و زیندانی و هۆمۆسێکسواڵیشیان

پێڕەوانەبینیوم.

منی نیشتەجێی نەخشە نادیارەکان و پەراوێزی پەڕاوێزەکان، چیم بۆماوەتەوە لە هەموو ئەو میراتیانەی((کۆتایی)) سەدەی بیستەم و ((سەرەتای ....؛ دەستپێکردنی

هەزارەی سێهەمینەوە ، کە هەڵگری مژدەیەک بن بۆ من ((منی ئیندیڤیدواڵ))؟!

گەر سادەدڵ نەبم و نەترسم لەوەی پێمنەگوترێ پوچگەرا، پێموایە ((هیچ))! من تەنها ئاسمانێکی بێپایان، تەنها زەوییەکی بێ زۆن تانوپۆی شکستەکانی خۆمی تیا بنوێنم ((هیچە))!

– داخوا باڵەکانی (مینەرڤا–خودای ژیری–) شک دەبەم کە ئەو ئاسمانە((هیچ))انەی پێتەی بکەم و بیناسم و لەسەر زەمینی ئەو ((هیچ)) انەشەوە دەستپێبکەم؟ ئەو هیچەی لای من – ستیوارت– بەو مانایە ناسیدەکات((کە لە نێوان ڕاست و درۆدا هەمیشە بوارێک هەیە بۆ ئیمکانیەتی سێهەم کە ناوی– بێماناییە –)) بەڵێ.... ((بلیمەتی مرۆڤ لەوەدا دەرناکەوێت کە تەنها دەست بە لایەنێکەوە بگرێت، بەڵکە ئەوەیە کە لە یەککاتدا دەست بە هەردوولایانەوە بگرێت، هەر لەو کاتەشدا خەریک بێت بە گشت ئەو – بۆشاییەی– کە دەکەوێتە نێوان ئەو دوو لایەنەوە– پاسکال–)) ئەگەر نا هەر ونبوویەک دەبین، لەو ونبوونەدا و شوناسمان بە وێنەی ئەو لانەوازە سەرگەشتەیەی لێ بەسەردێت، کە لە دەرەوەی شارەکانی هۆشیاریدایە و (حسی)انە لەبەر خۆیەوە دەبڵمێنێ: ((کێ شارم نیشاندەدات؟!)) ئاخر سەفەرنامەی تراژیدیاکانم پێمدەڵێن .. فریادڕەسێکی تاقانەش نەماوە؛ دۆستانە شاری ژیان و بوون و شوناسەکانم پێنیشان بدات.
دەشێ هەر لە خۆمدا شار و ڕێگا و دەرگا بۆ شوناسەکانم بخوڵقێنم، بەڵێ((هەر کەسێک بیەوێ ئازاد بێت، تەنها دەتوانێ لە ڕێگەی تواناکانی خۆیەوە ئازاد بێت، ئازاد بوون هەرگیز بە پەرجوو لە ئاسمانەوە بۆ ئێمە مەیسەر نابێت– نیچە –)) گەر –خودا مرد– مەرگەسات ئەوەیە فریادڕەسەکانیش مردن. ناچار دەبێت بە قەد ئەندازەی هیمەتی ئەو ((گایەش بێت بە ئیرادەی خۆی شاخی لەسەر سەری خۆی ڕوواند– شۆبنهاوەر–)) لە نەبەردی ئیرادە بەهرەمەندبم.

ئێمەی سەرنشینانی ئەو کەشتییەی لە دەریادا سووتا، پاش و پێشمان شەڕە و شەڕە و شەڕ! شەڕی ئاماژەکانی شوناسی ئەقڵ.. شوناسی جوانی.. شوناسی شەڕ.. شوناسی شوناس.. و تاد هیچ ئیختیارێک نەماوە، جگە لە جەنگی جەستەی ئەقڵ و دەرونی ئەقڵ و دڵی ئەقڵ زیاتر. لەم سەردەمی بەرزەفڕییانەدا؛ نە باڵم باڵی مینەرڤایە بۆ فڕین و نە قاچیشم قاچی کامیلایە، بۆ بەشداری لە ماراسۆنی بەخششەکانی ژیان(کامیلا: لە میتۆلۆژی ڕۆمانیدا بەو ئافرەتە دەگوترێ کە پێش – با – دەکەوێ و بەسەر ئاودا هەڵدێ و بەسەر گوڵەگەنمیشدا ڕادەکات بێئەوەی هیچی لێ بپروێ) من لە هیچ یەکێک لەو شەڕ و گەمانەدا بەڵەد و کردەنیم! مەگەر هەر لە دواوی دواوە لاسایی شەڕکەر و یاریزانەکان بکەمەوە...، لاساییکردنەوەش نەبەردی ڕاستەقینە نیە!
لەوەتی بیرم بێت یادوەریم دەڵێت: من تەنیا دووکەڵی ئاگرەکان و لە پێشی پێشیشەوە سووتەمەنی نابەڵەدی و کەودەنیەکانی خۆم بووم.
کەوابێ منی خشۆک، بۆ ئەوەی تا ئەبەد مەحکوم نەبم بە فۆرمە ئاشنا و نائاشناکانی مەرگ و مەرگەسات. ناچاردەبم((شاخ لەسەر سەری خۆم بڕوێنم)) چونکە نە موعجیزەیەکی تر.. نە غەیبانیەتێکی تر.. نە هیچ فریادڕەسێکی تر نیە بە هانامەوە بێت، تەنهاو تەنها ڕێگاکانی بیرکردنەوەی خۆم نەبێت، هیدایەتکردنەوەی ئیرادەی هێزە کوێرەوەبووەکانی خۆم و تەقاندنەوەیان بۆ خاتری هەڵکۆڵینی ئەگەرێکی تر بۆ جیلوەکانی ژیان.

کورت و کۆتا پڕکردنەوەی ئەو بەرەهوتە فیکری و ڕۆشنبیری و ئەخلاقی و مەعریفیانەی گشت ڕووبەر و پانتایی بونیادەکانی – بوون – مانی پایەماڵ کردووە بە ئیرادەگەری پڕبکرێتەوە. وەختە بڵێم بە جۆرێک لە – ئیرادەسالاری– تا چیتر بە هۆی – وێنا قەدەرییەکانمانەوە– واقمانوڕنەمێنێ بە دیار پێودانگەکانی ئەقڵ و مەعریفەوە. لەم بوارەشدا لایەنی کەم پێویستیمان

به((ئەڵقە و زنجیرە یەکبەدوایەکە کانی چاودێریکردن هەیە کە بتوانێ جوڵەکانی ئەقڵ و دەروون و ئیشکردنی میتۆد و گوتارەکانمان بۆ بخوێنێتەوە، و گومانیش بە ئیرادە ڕاستەقینەکەیەوە.. ئازادانە هێزەکانی خۆی بنوێنێ و کارو هەڵسەنگاندنەکانی کارسازانە ئەنجام بدات)) بەختیار عەلی لە ((ڕۆشنبیری تاک ڕەهەندا)) بە شێوەیەکی سیستماتیکانە لە ئاستە جیاجیاکانی سکێچی ئەو پرۆسێسە دواوە. تا چیتر لە نێوان چەکوش و سندانی ((قارەمانێتی و قوربانیدا)) هێندەی تر ون و ورد و سەنگەسار نەبین؛ بۆ ئەوەی بتوانین پرسیار و ڕیسک و گەشتە گوماناوییەکانمان بە نێو گشت دووریبە ناسراو و نەناسراوەکانی بوونماندا بکەین، دەشێ شادەستورێکی ئەقلانی فرە ڕەهەندی وەها بەرقەراربکەین، کە(ئاکارنامەی هۆشیش)لە گشت پرۆسێسەکاندا ببێتە ڕێنوێیکەری ((نسبیەتی)) وردە دەستورەکانیتر، بێئەوەی ماف و سروشتی تایبەتیەت و سەمەرەی سەربەخۆییانەی هیچ کایەیەکی تر مەحفبکاتەوە. چونکە ((ئەقڵ بەشێکە لە بەشە جۆراوجۆرەکانی کیانی مرۆڤ، دڵ هەیە کەئەقڵی دووەمە... من ئەو کەسەم خۆش دەوێ کە سەری ناوئاخنی دڵێتی – نیچە –)) ئەمانەی سەرەوەڕا لە خۆیاندا چاو ساغیمان دەکەن بۆ سەرلەنوێ پێناسەکردنەوەی ئەو شتانەی بە ئەقڵ ڕوونیەوە پێناس نەکراون، و بە غەیبیانە و تاکڕەهەندانە لە لایەن فەندەمانتاڵیستەکانەوە لە قاڵبی ئایدۆلۆژی دراون. وە کۆمەکیشە بۆ نەگەڕانەوە بۆ وەهمە بابردەڵەکانی ڕابردوو، خۆ فریونەدانیش بە دڵنیایی و خولیا دوورە دەستەکانی داهاتوو، بەڵکە ناسینی ئەو مەسافەیەی نێوانیان کە دەکاتە هەنوکەیی ئەمێستا، کە بە (هیچ، بێمانایی بۆشایی، مەحاڵ، نەبوون) ناوم بردوون. وێدەچێ ئەگەری ئازادیيە فرەڕەهەند و فرەئاسۆ و فرەمەودا و ڕەنگاڵەییەکانیش هەر لە هەناوی ئەو– استثناء–انەی ناو ئێستادا بن و، ئەو ئێستایەی جێیەکە لە نێوان جەمبوونەوە و جیابوونەوەی مێژوو و یۆتۆپیادا! ئەو بۆشاییەی ئەگەر بهێنرێتە گۆ، سەرزەمینی پرۆژە نەناسراوەکان دەبێت بۆ ناسین و ئیشکردن ؛ کە ئەمەش سەرمایەیەکی ڕەمزی و ئەڵتەرناتیڤێکە.

* داخوا ئێمە ئەو ئامادەگیە دەروونی و مێژوویی و بونیادی و ئەقڵیەمان لە خۆماندا نیشانداوە و هەیە کە توانای دەستەبەرکردنی تێشووی ئەو سەفەرە بێ وێستگانەمان بۆفەراهەم وخۆشدەستبکات!؟بۆ خاتری ئەوەی خۆم ڕەقیبی قەباعەتە نائەقلانیەکانی خۆمبم چاکترە لێپرسراوانە هەڵوێستە بکەم ، لەبەردەم پرسیارگەلێکدا کە ئەمانەیە:

1– دەشێ لەدووی چ پێودانگەلێک هەڵوەدابین، بۆ هەڵسەنگاندنی هەنگاو و ڕوئیا و جێگە و ڕێگەی خودێکی بێشوناس؟

2– ئەو مەرجانە چین کە دەبێ پارێزگارییان لێبکرێت و چاکبکرێن و گەشەیان پێبدرێت، دەرهەق بەو شتانەی بەرهەمهاتوون و بەرهەمدەهێنرێن لە گشت کایە جیاجیاکاندا ؟

3– چ پرۆژەیەک پێویستە، بۆ بیرکردنەوە لەسەر ئەو بیرکردنەوانەی دەبنە دوا نەخشە و سنووری هاتووچۆی ئازادانەی ڕیسکەکان ؟..........

بە بۆچونی من گەر لە سەرەتادا، توانایی ئەوەم تیا هەبێت لە چاوی دوژمنەکانمەوە لە خۆم بڕوانم و ڕابمێنم، دوژمنانە لەگەڵ لاوازییەکانمدا بجەنگم و لە گەڵیاندا نەچمە هیچ ڕێکەوتن و کۆنتراکتێکەوە... وە بە عیشقی هەڵۆی مینەرڤا لەسەر هێلکەکانی خۆم هەڵنیشم؛ بە تروکاندنیان شوناسی تازە وەردەگرم، شوناسی منی ((من)) و شوناسی منی ((نەتەوە)) و شوناسی منی ((ئینسان))!!

ڕۆشنە؛ ((دۆستان بەختەوەری لەسەر ئەم ڕووی زەمینە بە موبارەزە سەقامگیر دەبێ– نیچە–)) ئەو بەختەوەرییەی وەکو ژیان ناسەقامگیرە وهەرجارە و شێوەیەکی هەیە، دەی چەندێک

دەتوانم شێوەکانی بناسم؟! ئەو شێوانە وەچەکانی بەختەوەرین. هەر ئەمەشە شوناسی تر دەبەخشێ بە سەفەرەکانم...! تۆ دەڵێی چی...؟